СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVI. Ч. 53. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, СУБОТА, 6 БЕРЕЗНЯ 1948. No. 53. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, MARCH 6, 1948 VOL. LVI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen {4-0237, 4-0807} — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in United States FIVE CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ НАЗИВАЄ ПІДВИШКУ РОБІТНИЧОЇ ЗАПЛАТИ „ІМПЕРАТИВНОЮ"

Ню Йорк, 4 березня. — З нагоди святкування 35-ліття створення окремого департаменту праці, вислав президент Труман привіт до 1,700 учасників свята, зібраних на обіді в готелю Комодор. Він пригадав на конечність підвишки мінімальної заплати за працю і назвав це домагання „імперативною" суспільною ціллю з огляду на змінені економічні відносини. З промов замітна була промова предсідника Американської Федерації Праці, Вилйема Гріна, який гостро скритикував сен. Тефта за його новий робітничий закон. Грін заповів, що робітництво голосуватиме на кандидатів, які будуть змагати до відкликання цього закону. При цій нагоді згадав про ролю, яку грають американські юнії у боротьбі проти комунізму. Як зразок затій комунізму для поневолення робітників згадав Грін Чехословаччину. Секретар праці Швеленбак виказав заслуги секретаріяту праці для піднесення добробуту робітництва, а при цій нагоді згадав теж про загрозу комунізму для робітничих осягів. В імени Конгресу Індустріяльних Організацій промовляв Джейкоб Потофскі, в заступстві предсідника К.І.О., Филипа Морея.

ЛИТОВЦІ ПІКЕТУЮТЬ СОВЕТСЬКУ „ВИСТАВУ БРЕХНІ".

Ню Йорк. — Першу виставу від часу Світової Вистави з 1939-40 рр. одворили Совети в Ракефелер Сентер в Нюйорськім Музею Знання. На одворення її прибули советські достойники, як Андрій Громико, делегат до О.Д., та амбасадор Александер Панюшкін і деякі дипломати інших країн. Негайно по одворенні виставки явилися численні пікетчики з написами: „Вистава брехні". Вони заявили, що вони литовські політичні біженці зпід советського ярма. У виставці находяться графічні таблиці, які представляють советський експорт, а між ними згадано про водку, футра, папір, кавяр і марганець.

ВІДКРИЛИ ЗМОВНИКІВ 10-МІЛЬЙОНОВОГО КРАДЕЖУ.

Ню Йорк. — Після двомісячного слідства поліція приловила учасників змови для обкрадення пакунків, пересиланих залізницями агенцією Рейлвей Експрес Ейдженсі. На передмісті Бронкс детективи найшли вантажне авто з пакунками, обезпеченими на $40,000. Поліція твердить, що шайка злодіїв обікрала досі цю пересилкову компанію на $10,000,000. До шайки належить 20 осіб.

ЗАКЛИКАЮТЬ НА СУД КОМУНІСТІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ НА ДЕПОРТАЦІЮ.

Ню Йорк. — Чотирьох комуністів, які почали голодовий страйк у своїх кімнатах на острові Елис Айленд проти їхньої депортації, стануть перед судом для переведення правного поступування. Докищо їх приміщено у шпиталі на Елис Айленд для обсервації, а процес почнеться в понеділок. Директор іміграції, В. Френк Воткінс, каже, що вони пють воду правильно й так помагають собі у голодовім страйку. В їх обороні уладили комуністи демонстрацію на Дофі Сквер, на долині міста. Демонстрантів було 2,000.

ЖІНКИ И ДІТИ НА ВІЙНУ.

Вашингтон.— Жінки й діти, подібно як мужчини, будуть покликані до військової служби під час війни, якщо в конгресі перейде плян побору, предявлений генералом Луїсом Гершеєм. Плян остає тепер під студіями сенатської комісії для приділу фондів. Він домагається признання відповідних фондів на вишкіл жінок і дітей на випадок війни. Герші твердить, що в найближчу війну мобілізація мусить бути далеко загальніща, ніж була в останній війні.

ГАРІ БРИДЖЕС НЕ СЛУХАЄ УРЯДУ К.І.О.

Сан Франсиско. — Гарі Бриджес, один з директорів красового комітету Конгресу Індустріяльних Організацій, одверто заявив, що він не послухає наказу уряду К.І.О. не дасть себе усунути зо становища директора і буде дальше підтримувати Генрі Волеса як кандидата на президента. Бриджес є провідником юнії докових робітників на Західнім побережжі і все заступав комуністичний напрям у політиці.

ПРОТИВНИКИ ПЛЯНУ МАРШАЛА ДОВОДЯТЬ, ЩО ВІН ПОМАГАЄ РОСІЇ.

Вашингтон. — У дискусії над Програмою Видужання Европи в сенаті сенатор Кенет С. Гвері доводив, що ця допомога може вийти на користь Росії у її підготові до війни. Цю думку підхопили інші сенатори і заки ще покінчився день, зголосили поправку до Пляну Маршала в тому напрямку, щоб заборонити допомогу з нього для віднови торгівлі між Сходом і Заходом.

ПРЕЗИДЕНТ НЕДОПУСТИВ ДО СТРАЙКУ В АТОМОВИХ ЗАВОДАХ.

Кій Вест, на Флориді. — Щоб не допустити до страйку робітників і науковців в федеральнім ззаводі в Овк Ридж, президент Труман видав наказ, щоб покликати до життя комісію для провірки відносин в ляборaторії, де добувають атомову силу. Наказ виданий на підставі повновластей президента ще з воєнних часів.

ЗАТОПИЛИ „ПЕНСИЛВЕНІЮ"

Перл Гарбор, 4 берзня. — Воєнний корабель Пенсилвенія, який дав більше вистрілів проти ворога ніж будьякий інший в цілій історії, а потім ще був предметом експеріментів з атомовою бомбою коло острова Бікіні ,пішов на морське дно коло Кваялейн. Його затопила команда фльоти 10 лютого тому, що внаслідок скинення атомової бомби він виказував велику радіоактивність.

Ведемейер обстоює збройну допомогу для Китаю проти червоних

Вашингтон, 4. березня. — Складаючи свідоцтво перед комісією закордонних справ палати репрезентантів в справі доцільности фінансової допомоги для Китаю у висоті $570,000,000, пропонованих президентом Труманом, генерал А. С. Ведемейер сказав: „Перед двома роками відносини на Далекому Сході були того роду, що сама фінансова допомога була б вистарчальна. Одначе від того часу сила противників уряду зросла на мілітарнім полі і сьогодні сама економічна допомога не вистарчає... Я передбачую, що якщо ми не поробимо відповідних заряджень для спинення оцього комуністичного пожару, ми заплатимо за це кровю. Ми мусимо обчисляти кошти ціною крови... Я думаю, що нам треба дати військову допомогу всім країнам і народам, яких політика й господарська структура годиться з нашою власною і які боряться проти тоталітарних доктрин". Дальше він сказав, що Злучені Держави не повинні творити економічної сили в Китаю ані де інакше, „доки ми не створимо мілітарної сили для її підтримки і доки Обєднані Держави не будуть належно виеквіпувані для втримання миру в цілому світі".

Ведемейер був командантом американських збройних сил в Китаю під час війни, а минулого літа президент Труман вислав його як свого особистого посла для провірки відносин до Китаю. Провіривши тамошні відносини, генерал висловив признання для поведінки й особи голови національного уряду в Китаю, генерала Чіян-Кай-Шека.

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТИ З ЕВРОПИ НА ГАЙСКУЛ ФОРУМІ У НЮ ЙОРКУ.

Ню Йорк. На пятницю 5 березня заповіджене прилюдне форум учнів середніх шкіл „гай скул" — в числі 780 у готелі Валдорф Асторія, щоб обговорити політичні справи Европи. Форум улаштоване старанням щоденника Геральд Трибюн. Між промовцями вичислені пані Елінор Рузвелт, вдова по президенті, як предсідниця комісії прав людини при Обєднаних Державах; генеральний секретар О.Д., Тригва Лі і постійний делегат Канади до О.Д., ген. Андру Дж. Л. МекНотон. Між студентами є 29 чужинних студентів, які приїхали на студії до Злучених Держав. Зноміж них будуть представлені на форум 12 студентів, які прибули з Естонії, Латвії, Польщі, України, Югославії і Німеччини.

АМЕРИКАНСЬКІ СТУДЕНТИ И ПРОФЕСОРИ НА СТУДІЯХ ПЛЯНУ МАРШАЛА В ЕВРОПІ.

Ню Йорк. — Триста студентів і учителів, між ними половина з Ню Йорку, поїдуть найближчого літа на 12-тижневі студії Пляну Маршала в Европі. Вони відвідають поля боїв з часу останньої війни і промислові осередки. Ці місця будуть становити їхні кляси для науки. Курс започаткований университетом Вермонт, а його підтримує нюйорська шкільна рада.

АРГЕНТИНА И ЧІЛЕ ЗАКЛЮЧАЮТЬ ДОГОВІР В СПРАВІ АНТАРКТИДИ.

Сантяго, Чіле. — Чілійський та аргентинський уряди оприлюднили дальшу умову в справі їхніх посягань по землі в околиці Антарктиди. Вони будуть домагатися устійнення границь своїх частин у відношенні до околиць, по які посягає Англія.

МОСКВА ЗНОВУ ПРОТЕСТУЄ

ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОЇ АВІЯЦІЇ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

Лондон, 5. березня. (АП). Московська радіовисильня вчора ввечорі повідомила, що советський уряд вислав американському вже другий протест проти „постійного нарушування американськими літаками на Далекому Сході свободи торговельного мореплавства". Большевики твердять, що американські літаки на японських водах постійно контролюють советські кораблі. Це вже четвертий советський протест до американського уряду протягом останніх 6 тижнів.

В БРИТАНІЇ НЕ БУДЕ ДЕВАЛЮАЦІЇ.

Лондон, 4. березня. — Британський міністер економії, сер Стафорд Крипс, назвав сьогодні „безглуздими" всі вістки з Парижа про можливість рівночасної девалюації французького франка і британського фунта стерлінгів. Крипс заявив, що британська валюта залишиться „на необмежений час" на дотеперішньому рівні своєї вартости.

Большевики послали Бенеша на „відпочинок"

Прага, 4. березня. (Ройтер). — Чехословацьке комуністичне міністерство інформації сьогодні повідомило, що „лікарі" наказали президентові Бенешові виїхати на село на „довгий відпочинок". Згідно з існуючою ще формально чехословацькою конституцією, всі обовязки президента від час неприявности Бенеша виконуватиме комуністичний премієр Готтвальд. З висилкою Бенеша „на відпочинок" комуністи усунули останню вже можливу опозицію до їх терористичної диктатури. Рівночасно в цілій країні продовжується та скріплюється з кожним днем комуністичний терор. Проголошено „Тиждень Готтвальда", в якому члени комуністичної партії „відвідають" кожного некомуніста та „переконуватимуть" його в комунізмі. Тоді як з Чехословаччини почалася масова втеча молоді в ліси і гори, а інших закордон, комуністи вже, виходило б, „переконали" міністра закордонних справ Яна Масарика. Він сьогодні заявив, що чехи повинні бути вдячні Советському Союзові, що той поневолив їх „без проливу крови" (як це теж був зробив Гітлер) та що тепер „дозволяє чехам бути по советському боці". Масарик заявив, що його „серце крається", як він чує про організацію спротиву проти теперішньої комуністичної диктатури, заявляючи, що комуністи можуть на нього рахувати, як на „свого".

БЕЗНАДІЙНІСТЬ У ФІНЛЯНДІЇ.

Гельсінки, Фінляндія, 4. березня. — Справу необхідности переговорів на тему запропонованого Сталіном советсько-фінського договору взаємної „оборони перед можливістю німецької агресії" сьогодні тут вважається вже за перерішену. Поодинокі фінські партії не бачать можливостей як можна б цю справу оминути і парляментарна більшість правдоподібно погодиться на такі переговори, що мали б початися вже в найближчому часі і остаточно закінчити фінську незалежність. Щоби справу свого поневолення ще бодай на деякий час відложити, фінці будуть намагатися відповідно обмежити повновласті своєї делегації. Досі свою згоду на переговори зі Советами виявили вже офіціяльно, хоча зі застереженнями, дві великі партії: Соціяльно-демократична та Шведсько-народна, не враховуючи комуністичної пятої колони, що вже приготовляється перебрати повну владу.

ДВА НОВІ ЄПИСКОПИ ДЛЯ ГРЕКО-КАТОЛИКІВ В КАНАДІ.

Ватикан, Італія, 3. березня. Агенція Асошіейтед Прес сьогодні передає таке повідомлення: „Декретом Конгрегації для Східної Церкви Папа Пій XII. встановив сьогодні два нові екзархати для греко-католиків (в оригіналі подано „рутенських католиків" — Ред.) в Канаді та іменував для них епископів. Раніше для грек.-катол. в Канаді був тільки один екзархат. Греко-катол. іміґрували до Канади багато років тому, переважно з районів Австрії і Мадярщини. Їх часто взивалося до злуки з Російською Прав. Церквою".

З.У.А.Д.КОМІТЕТ ПІДПИСАВ З І.Р.О. ОПЕРАТИВНИЙ ДОГОВІР НА АВСТРІЮ

Филаделфія, 5. березня. — Екзекутива З.У.А.Д.Комітету одержала повідомлення від свого представника в Европі, адв. Романа Смука з Шикаго, про заключення з ІРО (Міжнародна Організація для Збігців) оперативного договору допомоги українським скитальникам в Австрії, подібно як це вже раніше заключено на Німеччину. Договір надає цілій допомоговій акції ЗУАДКомітету на терені Австрії офіціяльного характеру та відповідні полекші і удогіднення та признає ЗУАДКомітетові право дорадчого голосу в справах скитальників при місцевих окупаційних властях. У звязку та у висліді цего договору в місті Зальцбург вже відкрито перший офіс ЗУАДКомітету на Австрію. Керівником цего бюра адв. Роман Смук призначив свого співробітника Василя Гіна. Договір з І.Р.О. на Австрію це чергове досягнення ЗУАДКомітету в його допомоговій акції для українських скитальників.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ЗАХІДНО-ЕВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Брюсель, Бельгія, 4 березня. — Сьогодні в будинку бельгійського міністерства закордонних справ почалася тут конференція представників пятьох західно-европейських країн: Британії, Франції, Бельгії, Голандії і Люксембургу в справі всеобіймаючого союзу цих країн. Проєкт договору приготовили представники Бельгії, Голандії і Люксембургу і ним охоплено всебічну політичну, військову, господарську і культурну співпрацю. Французький представник мав віднестися до цего проєкту з великим ентузіязмом, тоді як становище британського амбасадора було здержане. Метою договору є тісна співпраця згаданих пятьох країн та спільна оборона перед загрозою большевицького імперіялізму. Дальші наради в цій справі відложено до завтра, дожидаючи приїзду ще одного представника британського міністерства закордонних справ, що привезе зі собою британсько-фран. проєкт договору.

РУМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ МИХАЙЛО НЕ ПРИЗНАЄ АБДИКАЦІЇ.

Лондон, 4 березня. — Бувший румунський король Михайло, що під натиском комуністів недавно зрікся престолу, зложив тут сьогодні сензаційну заяву, що до цеї абдикації його змушено та що він не вважає себе якнебудь звязаним з нею. Михайло затримався кілька годин в Лондоні в переїзді з Франції до Америки, куди виїде завтра кораблем „Квін Елизабет". В розмові з кореспондентами він здержався від будьяких дальших коментарів, заявляючи, що насамперед хоче порозумітися з представниками румунів закордоном та з американським урядом. Загально вважається, що Михайло візьметься за організацію румунського визвольного руху.

ЮГОСЛАВІЯ ЗАПОВІДАЄ РЕЙД ГРЕКІВ ДО АЛЬБАНІЇ ЗА ПОЛОНЕНИМИ.

Білгород, Югославія, 4 березня. — У звязку з наступом грецьких військ на большевицькі нори на грецько-албанському кордоні, югославська комуністична пресова агенція сьогодні висловила здогад, що грецькі війська плянують рейд на альбанську територію, з метою взяти полонених альбанців в доказ того, що між большевицькими партизанами в Греції є не тільки греки, але теж вояки сусідних країн. З невтрального боку здогадуються, що грецька армія вже має живі докази большевицької інтервенції в грецьких справах та що ці докази вона здобула таки на грецькій території, а большевицьке радіо з Югославії тепер тільки створює легенду „рейду".

„ІДЕОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА" СОВЄТСЬКИХ СТАРШИН.

Москва, 4 березня (АП). — Орган советської армії, „Красная Звезда" остерігає сьогодні советських офіцерів, щоб вони вивчали „теорію марксизму-ленінізму". Газета твердить, що для майбутніх завдань советським офіцерам потрібна не тільки відвага і військові спосібності, але теж „ідеологічна готовість".

„ЧЕРВОНИЙ ФАШИЗМ МУСИТЬ СКІНЧИТИСЯ НА ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ".

Берлін, 4 березня. — Речник американського військового управління в Німеччині заявив сьогодні в радіоавдиції для німців, що похід комуністичного тоталітаризму на захід мусить закінчитися на Чехословаччині, подібно як на ній закінчився похід гітлеризму. В цьому першому формальному коментарі недавніх подій в Чехії представник Американської Армії в Европі говорив про большевизм як про „червоний фашизм", що створив загрозу нової війни.

ЗАХІДНІ СОЮЗНИКИ ВІДКИДАЮТЬ СОВЕТСЬКІ ДОМАГАННЯ ДО АВСТРІЇ.

Лондон, 4 березня.—Британський і французький представники на конференції заступників закордонних справ чотирьох великодержав в справі мирового договору з Австрією, долучилися сьогодні до американського становища і рішучо відкинули советські домагання до т. зв. німецьких посілостей у тій країні. Західні союзники вважають, що советські домагання є занизокі й безправні та що вони зруйнували б Австрію.

ЕКСПЛЬОЗІЯ ВІЙСЬКОВОГО МАГАЗИНУ В ІТАЛІЇ.

Рим, 4 березня. — Сьогодні в околиці Медіоляну вилетів в повітря магазин амуніції італійської армії, спричинивши смерть і руїну на великому просторі. Підозрівається саботаж і поліція вже перевела арештування.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КРЕЙСЕР НА КОРЕЙСЬКИХ ВОДАХ.

Сеул, Корея, 4 березня. — Американський легкий крейсер Топека, головний корабель допомічної групи американської фльоти на Далекому Сході, заплив сьогодні до корейського порту Інчон. В самій Кореї продовжуються та скріплюються американсько-советські суперечності щодо майбутньої долі країни.

БРИТАНІЯ СТВОРИЛА МОГУТНЮ АВІЯЦІЮ.

Лондон, 4 березня. — Артур Гендерсон, секретар британської авіації, заявив сьогодні, що Британія вже створила могутню військову авіяцію і „можливий напасник повинен знати, що навипадок, якщоб він зачав авантуру, він зазнав би твердого і негайного удару". Гендерсон заявив, що сила британської авіяції буде і в майбутньому постійно збільшуватися і поліпшуватися.

БІДО ВІДВІДАЄ ІТАЛІЮ.

Париж, 4 березня. — Тут сьогодні офіціяльно повідомили, що французький міністер закордонних справ Бідо в найближчому часі відвідає Італію. Його запросив італійський міністер закордонних справ, граф Сфорца. Бідо мав би там підписати французько-італійський митний союз.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (англійською Частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346. JERSEY CITY 3. N. J.

ЩО БУДЕ В 1952 РОЦІ?

Припустім, що все пішло з ратуванням Західної Европи в такий спосіб, як це передбачає Плян Маршала. Значить, що осягнено це, що є найбільшим бажанням американського народу: бодай кілька мирних років. Що таке можливе, можна заключати ще й з того, що совєтський міністер закордонних справ, Вячеслав Молотов, не так давно заявив з цілковитою певністю, що в найблизших пять роках війни не буде. Отже в тих кількох роках не було б війни, а ми не тільки виратували б в Европі мільйони людей від нужди, але до певної міри поставили б їх економічно на ноги і тим ослабили б в 16 вільних европейських країнах комуністичні впливи та не допустили до комунічних переворотів ще й на тих землях.

Усе це були б великі успіхи. Щодо цього немає ніякого сумніву. Але навіть у випадку цього найбільшого успіху, ми всеодно не звільнили б себе і світу від московської небезпеки. Такої думки є Ілай Колбертсон, письменник і автор багатьох книжок, а між ними книжки „Чи мусимо воювати з Росією?"

У статті п. н. „По Пляні Маршала— що далі?", поміщеній в „Ню Лідер" з 14 лютого 1948, Колбертсон виходить зо заложення, що в Росії рішають про мир чи війну 14 членів Політбюра, для яких воєнні погрози є політичним засобом для московської експансії. За те в такій демократії, як американська, заважує загал народу, бо рішає при виборах. Пересічний американець не розуміє „логіки політики сили". В нього є рішальним бажання — не слати своїх хлопців на війну. Це американський уряд має на увазі й тому не може відповідати на мілітарні чужі сили такою самою силою, але змушений хапатись за іншу зброю, якою є переговори, уступства та економічний натиск. Ці половичні міри це вже слабша зброя. Якраз такою слабшою зброєю є Плян Маршала, каже Колбертсон. Ця зброя, каже він, добра тільки з економічного боку, але не з мілітарного, бо що буде з атомовою бомбою, яку вже Совєти матимуть у більшій скількости в 1952 році, коли скінчиться Плян Маршала? Що буде зо зброєнням у Совєтах, яке постійно збільшається?

Ці важні питання ставить Колбертсон одверто й каже, що в 1952 році Росія буде під мілітарним оглядом найсильнішою потугою у світі. Нині, каже він далі, Америка ще має монополію на атомову бомбу і тим ще лякає Совєти, але в 1952 році цеї монополії вже не буде. З цього заключення, що Плян Маршала може відвернути війну на якийсь час і купити тимчасовий мир, але третьої світової війни все одно не відверне. Її зачне, як можна припускати, Росія, як тільки матиме атомову бомбу та почуватиме себе сильнішою.

Колбертсон закінчує тим, що американську закордонну політику треба оперти не тільки на Пляні Маршала, але водночас на чімсь „драстичнішім і ефективнішім", як хочемо вратувати демократію в світі, в тому теж і в Америці.

ОСІДАТИ НА ЗЕМЛІ

Законопроект в справі допущення нових імігрантів із скитальщини набирає вже конкретних виглядів. Його почали поважно розглядати в сенаті, після чого прийде черга на розгляд у палаті репрезентантів. Одна з точок дискусії торкається праці нових імігрантів. Уже висунено домагання, щоб половина з них була земельними робітниками. Одначе без огляду на це, чи така вимога в справі земельних робітників перейде, свіжі імігранти з европейської скитальщини вже прибувають і будуть прибувати, а тим самим проблема варстату праці для них є і буде актуальною, що відноситься теж і до українських імігрантів. Поселення українських імігрантів на американській землі є до певної міри розвязкою питання праці, а теж важне з іншого огляду, тому повинно бути в нас ширше обговорене.

У світі прийняте переконання, що українці це знамениті хлібороби й тому, як такі можуть стати найбільше бажаним елементом в Америці.

Америка, головно захід та південний захід, ще до деякої міри ще дівича країна. Ці околиці є до здобуття для кожної енергійної групи людей і для переводження різних економічних та суспільних експериментів. Є там свої недомагання, але саме з причини цих недомагань там дуже бажаний новий елемент.

До таких недомагань належить там сполікування земельної почви дощами, одначе оця небезпека викликала там під теперішню пору свого роду евангельський рух, щось як колишні хрестоносні рухи, під закликом: „Рятуймо землю!" Проповідниками оцеї земельної евангелії для консервування землі стали бизнесовці: банкирі, власники залізниць, промисловці і всі, чий інтерес звязаний з плодючістю земельної почви. Там відбуваються наради фармерів разом з урядовцями і там обговорюють на великі розміри справу збереження земельної почви не лише з точки особистої власности й особистого добробуту, але теж і з точки добра цілої країни. Тому цією справою заінтересований федеральний уряд, заінтересований конгрес, заінтересовані теоретичні економісти, заінтересовані різні ідеалісти - патріоти Серед такого загального руху є місце теж і для нових людей, які прибудуть в Америку й шукають для себе нової долі. Саме тому треба звернути увагу на цю справу й українській громаді, яка приїхала сюди давно з хліборобським хистом і його тут занедбала з різних причин. Треба теж вказати на цю нову точку опору новим українським імігрантам, як будучим ідейним американцям українського роду.

Ідея масового поселення українського елементу на американській землі не була досі якслід навіть теоретично обговорена. В піонірських часах йшла справа головно про те, щоб найти хвилевий заробіток для нового імігранта, заки він не повернеться до старого краю. Це, що зарібковий еміґрант перемінився з часом на американця, треба завдячувати різним обставинам, одначе треба ствердити факт, що це сталося радше припадково, а не пляново. Коли б у початках української еміґрації був назрів який плян поселення, тоді певно американська української імігpація була б зробила так, як зробили українці в Канаді, де вони зайняли великі земельні простори й там утривалили свій елемент на далеку майбутність.

Саме тепер приходить перша нагода, коли українська еміграція може плянувати своє поселення в Злучених Державах. Нам, старій українській громаді, не слід прогавити цю нагоду. Серед старшої української спільноти повинні знайтися досвідчені люди, які поважно візьмуть під увагу справу поселення нової імігpації на фармерських землях. Одного взірця на те нема, а „евангельський" земельний рух на заході згаданий тут лише прикладово, як зразок нагоди, на яку хтось повинен звернути увагу. Поселення на землі українського, з природи хліборобського, населення, не мусить бути привязане до однієї лише околиці, бо земельна справа може бути так само добре наладнана в Оклагомі, в Арізоні, в Колорадо, в Канзасі, як і в Пенсилвенії, Норт Дакоті, Ню Джерзі, Ню Йорк стейті чи в Конетикаті. Йде головно про заінтересування землею ширших кол всієї української громади і підібрання піонірів для цього важливого руху, який може стати предметом нашої громадянської діяльности на полі економічнім подібно, як оборона української справи є предметом нашої діяльности на полі політичнім. Все те буде на американському грунті і на підставі американських ідеалів.

Економічний добробут в Америці йде впарі з політичними справами, а поселення українських імігрантів на компактних земельних просторах може дати вигляди на вибір своїх заступників до муниципальних стейтових і федеральних законодатних тіл, хоч би лише для здобуття вищого престіжу.

Найзвичайнішим клопотом при таких справах бувають фінанси. Та під теперішню пору це не є найбільшою турботою. Грошей серед українських американців тепер тільки, як ще ніколи не бувало. Досвід у них теж такий, що кожен вміє бути обережним при нових інвестиціях. Отже коли получити досвід з минулого з фінансами теперішности, можна прийти до бажаних вислідів. Треба наперед ствердити, чи є яке заінтересування цею справою, а потім треба перейти до зібрання потрібних інформацій, дальше скласти пляни і вийти з ними на громадське форум. До здійснювання тих мрій покликані як нові українські імігранти, так і давніші.

Микола Чубатий.

ЧЕСЬКА ЛЕКЦІЯ

Один із скитальців, що недавно прибув до Америки та в краю перебув першу окупацію большевиків у Львові, оповідав веселу подію з тих часів. Як всюди в Совєтах, так і в Західній Україні люди виїмково боялися енкаведистів та їх оминали як проказу. Офіцери НКВД були правдивим пострахом для мирного населення. Тільки одні львівські батярі, відомі зі свого сприту, не боялися тих грізних представників червоної влади.

Одного разу всів до львівського трамваю офіцер НКВД. Всі пасажири сидять по кутах як миші, тільки гурт львівських батярів став товпитися около того представника влади. Більшало людей у трамваю, так львівські ґенґстери стали натискати на енкаведиста; одним словом зробили штучний стиск, спосіб ними здавна практикований у Львові, щоби вняти комусь з кишені портфель, годинник чи прямо ножиком витяти задну кишеню і забрати мошонку з грішми.

На найблищім перестанку натовп около е н к а в е д и с т а зник, зникли й львівські батярі. Офіцер НКВД хапається за задну кишеню. Немає ні кишені, ні портфелю, тільки світить біла латка на заді його споднень серед придушеного сміху присутних пасажирів. Лютий енкаведист, кинувши вперід під адресою злодіїв відповідну фразу вживану традиційно в Росії додав: „Культури нікакой, техніка большая".

То саме можна сказати про переворот, що в останніх днях відбувся на території Чехословаччини: Культури та цивілізації в тім перевороті ніякої, але техніка комуністична вищого ступеня.

Чехи це властиво перший правдиво демократичний нарід, що дав собі наложити рабство поліційної системи совєтської влади. Не можна того сказати про попередніх сателітів червоної Росії — Болгарію, Румунію, Польщу чи Угорщину. Дві перші держави ніколи не мали справжньої демократичної системи, а вибори відбувалися там при менших чи більших надужиттях. Польща та Угорщина так само правдивої демократії ніколи не мали, а в додатку клясові різниці поміж аристократією та масою народу немов запрошували комуністів використати ці різниці для заведення в тих державах червоної тоталітарної системи. Чехія це перша країна, де майже не було родової аристократії, а вибори в чехословацькій республиці таки віддавали здебільша настрої та бажання населення.

Кілька днів перед чеським переворотом відбувалася в Парижі конференція журналістів, в часі якої один із французьких журналістів згадав про небезпеку комуністичного перевороту в Чехословаччині. На це один із присутніх чеських журналістів відповів з місця: „в нас це неможливе"! Не минув і тиждень, а показалося, що опанування мільйонів свобідних горожан демократичної держави Томи Масарика сталося не тільки можливим, а довершеним фактом.

Це насуває засадниче питання, чи демократична країна, де, як здавалося б, ціле населення готове спалахнути бунтом проти поліційного намордника комуністичної системи, є безпечне перед розбитою більшістю населення.

Чеська лекція стала прикладом, що це зовсім можливе та що демократична система з її повною свободою слова, зібрань та преси сама в собі не є охоронним засобом проти отруї комуністичної системи. Тому насувається питання, чи саме для збереження свободи подавляючої більшости населення, не повинні бути наложені якісь гамульці на комуністичну пропаганду проти держави та на можливости організації змови проти державного ладу і свободи мільйонів більшости мирних громадян.

Недавна декларація комуністичної партії Америки, якою вона недвозначно дає до зрозуміння, що на випадок війни американський зорганізований комуніст не сповнить своїх горожанських обовязків та не стане проти Совєтської Росії, дає багато до застанови над темою, як далеко може сягати свобода тих злочинців в організації заговору на свободу більшости громадян.

Та чеська лекція є повчаюча ще з іншого, вже вузько словянського кута видження. Чехи це не є українці, які Москву зненавиділи. Чехи та словаки все були хоробливі москвофіли. Для чехів „Руско" — Росія була неначе друга мати-Чехія. Москвофільство було питоме всім чеським партіям, з католицькою народною партією включно. Русофільська паморока була також власністю всіх словаків, тому українцеві було важко розмовитися з чехом чи словаком, коли мова зійшла на відносини до Росії. Провід у москвофільській гістерії вела саме партія національно-соціялістична през. Бенеша, нині найбільше переслідувана.

Отже показується, що й чеське та словацьке москофільство не вдоволяло Кремля, бо Сталінові не треба свобідних приятелів, але підданих, кандидатів на заслання в робітничі баталіони праці. На терені Чехословаччини показалося, що співпраця демократичної системи, навіть найбільше приязної для Москви, з її совєтською комуністичною системою є неможлива. Одна з них мусить згинути. Це слід би знати американським утопістам — Волесові та його прихильникам. Москва певна про вірність своїх приятелів тільки тоді, коли їх посадить у тюрму.

Сталін зобовязався перед Бенешом, що буде респектувати волю та демократичний лад чеського народу, за що Бенеш зобовязався достосовувати чеську закордонну політику до інтересів Москви. Бенеш достосовував чеську закордонну політику докладно до інтересів совєтської політики, одначе за це дістав справді перфідну московську відплату, в постаті збунтованої червоної поліції, що в день перевороту президентський замок Градчани перемінила в тюрму президента держави. У відплату за союзницьку умову Кремль прислав до Праги свого комісаря Зоріна, щоб зорганізував з робітників чеські совєти.

На терені Чехословаччини большевики примінили справді майстерську техніку. Несподівано, одним ударом досконало зааранжованим та підготовленим, вони поставили з природи демократичну націю під терор поліційної системи, не даючи прямо нікому змоги навіть протестувати. Большевикам йшло про це, щоб на терені Чехословаччини поневолення свобідної нації відбулося без кровопролиття, а навіть без яркішого спротиву. Над чеським народом доконано злочину в рафінований спосіб так, що можна справді подивляти їх високу техніку в організуванні найбільшого злочину. Справді: „Культури нікакой, техніка большая!"

ВАЛЕРІЯН ПІДМОГИЛЬНИЙ

СОНЦЕ СХОДИТЬ

Оповідання

3)

Володимир Петрович пішов на город. Город був великий і нагадував чемні урочисті збори. Зійшлася сюди й рядком сіла головата капуста, картоплиння прибралось рожевим цвітом, натовпом стояв горох і червонів перець; огірки стелилися хутром, а поміж ними виставила свої списи цибуля й пишалися з свого бадилля сердиті буряки. Навкруги, на варті почесній, стояли листаті сонячники, підвівши важку голову до сонця. І було дивно, що з чорної землі виростає поруч картопля й горох, що кожне вміє взяти з неї потрібний пожиток.

Володимир Петрович любив город — він сам скопав був його напровесні, сам посадив; він дав жити кожному стовбурцеві, і всі вони були йому рідні. Його душа боліла за кожен зів'ялий лист. То дарма, що половину врожаю треба буде віддати господині цього двору — тут було спокійно, тут так тихо відбувались таємниці життя у кожній бадилині, що й людська душа спочивала. І цього досить.

⁂

А ввечорі гості не зібрались. Іван Данилович поїхав контролювати поїзди, а без нього не грати. „Трік-трак" без Івана Даниловича втрачав свою запашність і смак.

Павлусь прийшов. Він розповідав і напружував свої засмаглі руки. Напились мутного чаю, настояного на вишневих паростках, і пані Оксана сказала:

— Ти, Володю, мабуть будеш писать?

Павлусь зробив римський уклін Володимирові Петровичу й пішов з панією Оксаною гуляти.

Володимир Петрович теж вийшов і сів на ганкові. Найменшу охоту він мав писати підручника, що розпочав був. Цей підручник обернувся в якесь прокляття для нього. Пані Оксана визнала за найзручніше приносити себе в жертву підручникові.

Раптом щось дико ревнуло коло Володимира Петровича, аж він стенувся.

— Як ти мене злякав!

Біля господаря стояв пес Сірко і, лащучись вив. Це був старезний собачисько; він шкутилгав на трьох ногах і вже не гавкав, тільки вив.

Прийшов і Дмитрик, що гуляв зі Сірком. Він притулився до батька й заскиглив:

— Тату, мені нудно... Шлейка порвалась...

Найболючіша рана Володимира Петровича був син. Серед родинної брехні й батькової розгублености Дмитрик виростав нервовий, задуманий. Ось він сів коло батька, зліг йому на коліна, заснув. І за всі обов'язки перед ним Володимир Петрович міг тільки гладити його по голові.

Вечір хмурнішав, землею ходили вітерці. Серед тиші поволі минав час. Вол. Петрович отак вечорами думав про те, що життя стало інше. І це причина причин. Не можна продовжувати, треба починати. І то поки не прийшла зима. Зими Володимир Петрович боявся — йому здавалось, що вона вкриє і його наморozзю, як дерево, де схолонули соки.

⁂

Коли фактично встановлено, що на городі хтось вночі копає картоплю, пані Оксана сказала:

— Володю, коли он покрадьот усю картоплю, то чим же ми кабанця будем корміть? Надо стерегти.

На Сірка покладатись не можна було. Сам Володимир Петрович мав сторожувати. Ввечорі він узяв ціпок, накинув на плечі старе пальто й вийшов на город. Там, аж над парканом стояло три дуби. Під їхньою тінню поросла буйна трава й колючі бодяки. Це було вигідне місце для сторожі, і Володимир Петрович тут засів.

Спати не хотілось. Незвичайні обставини, прохолода в бур'яні, ціпок поруч — змушували серце часом кидатись, як у мисливця на полюванні. Гаснули вогні будинків, одинока ознака минулого дня. Земля заснула міцно, без снів.

А потім над обрій зійшов місяць і вкрив землю ковдрою. Все потяглося млосно від місячного дотику й поклало поруч себе легеньку тінь.

Пройшли останні люди. Володимир Петрович стежив за ними зза бурянів. Ті люди видавались далекими чужинцями, легенькими утворами ночи й заколисаної землі.

Потім довго нікого не було. Аж ось підтюпцем через вулицю пробіг цуцик, назустріч другий, понюхали одне одного, почаклували хвостами і, мов змовившись, побігли далі вкупі по срібному піску. Ці цуцики були такі нереальні, як герої кінематографічного фільму. Дитяча веселість опанувала душу, ніби все навкруги було тільки прекрасні цяцьки й тонкі механізми.

Володимир Петрович згадав свою молодість. Вона була подібна до молодости всіх інших людей — там була наука, кохання, пиво, ідеї і звичайні думки про те, що він житиме не так звичайно, як інші. Було багато дилем, вагань, кардинальних питань і запалу їх розв'язувати, а потім життя все це заспокоїло. Життя вміє поставити навколішки.

Та це між іншим. Тиша й мерехкотіння зір підносили його. В сонному царстві він відчував своє просте минуле, як знайдений скарб. Він заплющив очі й дихав частіше. Кожен струмок вічної теплої вогкости навіював йому жадоби. П'яні язички почали жалити його. Він схилювався, згадавши жінок, що їх кохав був, бо в жінці чоловік спізнає світ і себе.

Раптом крикнув півень і звідусюди озвались йому шантеклери повітового міста. Володимир Петрович розплющив очі — ніч узялася вже сіриною, трава була вогка й повітря холодне. Було свіжо й бадьоро, у блідій далечі вчувалось передранкове тремтіння природи. Його очі були примружені й квітки весни не зів'яли ще в його душі. Володимир Петрович підвівся.

Тут він побачив, що злодій прийшов тільки над ранок. Злодій був так близько, що Володимир Петрович, два кроки зробивши, схопив його ззаду за руки й стиснув. То була жінка. Коли вона повернула

(Докінчення на стор. 4-тій)

Антін Рудницький.

Безглуздя „пролетарської" музики.

(З нагоди „чистки мистецтва" в Советах).

Недавно часописи подали вістку про чергову „чистку" в червоній Москві, якої жертвою впав цим разом м. і. і головний директор, чи пак керівник ділянки мистецтва в Советському Союзі, якийсь, зрештою нікому невідомий Храпченко. Йому закинули, що мистецтво — один з найсильніших засобів пропаганди в большевицькій державі — не виконує свого — очевидно, пропагандивного завдання як слід, що воно пересякле буржуазністю, „відстале від соціялістичних темпів", замало пролетарське. А в декілька днів пізніше Центральний Комітет Комуністичної Партії, себто найвищий політичний і державний чинник у Советах, закинув трьом передовим сучасним російським композиторам: Прокофєву, Шостаковичу і Хачатуряну (два перші, до речі, світової слави і значення) і низці інших, що їх музична творчість є „анти-демократичною" і під впливом „модерної, буржуазної музики Европи й Америки, яка відображує капіталістичну культуру". Одночасно з цим закидом — який в такій державі терору і деспотизму, якою є Советами, є майже однозначний з закидом контрреволюції чи державної зради — цей же Центральний Комітет Комуністичної Партії оголосив щось в роді 10-ти заповідей для композиторів і музик в Советах у формі засадничих дороговказів — себто приказів — як і яку музику вони мають творити в майбутті, щоби вона відповідала партійній ідеології та була справді пролетарського.

Ідея створення пролетарського ідеологічного витриманого мистецтва, зокрема музичного, переслідує партійні й правлячі круги в Советах, відколи фраза „пролетарська ідеологія" стала найбільш популярною й найчастіше цитованою у цій країні построєній в рівній мірі на терорі й на фразеології. Та від тоді, коли цей клич залунав у Советах вперше, себто від початків двадцятих років, до сьогоднішнього дня: як наглядно про це говорить згаданий вище „указ" Комуністичної Партії — ніхто не розумів і не розуміє, як слід, що таке пролетарська музика.

І, візьмім на себе сміливість твердити з цілою певністю: Ніхто й ніколи значіння й сенсу цеї пустої фрази незрозуміє.

Зпоміж усіх родів мистецтв музика є мистецтвом найбільш пливким, а-реальним, фантастичним мистецтвом уяви і відчування як зі сторони творця - композитора, так і зі сторони слухача. Музика не знає законів чи засобів, якими руководилися би композитори, коли хотять висказати звуками це, чи те, як і нема таких музичних законів чи засобів, при помочі яких слухач міг би опреділити, що саме хотів висказати композитор цими, чи іншими звуками й звуковими комбінаціями. Усе в музичному творі — поминаючи чисто формальну сторону його будови, для якої творець-композитор мусить мати професійне знання композиторської техніки — усе в ньому є справою відчувань, здогадів, чутливости і фантазії.

Це відноситься головно до творів т. зв. „абсолютної" чи пак „чистої" музики — яка, до речі, у всесвітньому музичному розвитку становить його найважнішу, основну частину — такої, як симфонії, концерти, сонати, квартети і т. п., при творенні яких композитор висловлює якісь ідеї, враження чи настрої, вповні залишаючи уяві слухача відчути їх, чи зрозуміти в цей, чи другий спосіб.

Є і інший рід музики, т. зв. „програмовий". Він здебільша звязаний з живим словом, коли композитор старається передати звуками зміст слів — як у піснях чи хорах — або зміст дії й драматичного розвитку — як в опері. До цеї „програмової" музики належать також ці музичні твори, в яких композитор, передаючи їх засобами „чистої" музики, себто без слів, всетаки заосмотрює їх поясненнями, чи „програмово", або й заголовком, звичайно якогось реалістичного поняття (н. пр. „буря", „Полювання" і т. п.) і цим заздалегідь скеровує спроможність сприймання слухача і його уяву в ясно визначений напрямок.

Ця а-реальність й умовність музичного мистецтва, головно згаданої вище „абсолютної" музики, опреділює й одночасно ограничує круг можливостей музичного вислову. Музикою можна висловлювати почування, враження, настрої, описувати деякі події чи поняття. Але знову таки безліч вражінь, подій чи понять музикою висловити неможливо, тому, що музична мова не знає й немає засобів це зробити. От, н. пр. музикою можна передати почуття голоду людини — але ніяк неможливо передати звуками, чи ця голодна людина воліла би заспокоїти свій голод чорним хлібом чи білою булкою, ані хто він такий, робітник, чи мільйонер, (бо й такий може бути голодний)!) Музикою можна би відобразити автомобіль чи пак його працю — але неможливо було би композиторови сказати звуками, а слухачеві пізнати вухом і уявою, якої власне, марки є цей автомобіль, чи якої форми й краски; можна би музикою змалювати спокій й щастя родинного життя, але неможливо було би дати зрозуміти, чи джерела цього спокою й щастя є соціяльного, матеріяльного чи субєктивно-ідеального характеру. І т. д., і. т. д.

Очевидно, цілком неможливо є передати звуками партійну приналежність чи політичний світогляд — бо неможливо придумати якібудь звукові сполучення на означення демократичного чи монархістичного ладу, або соціялістичної чи февдальної ідеології. А власне цього й жадають від композиторів у Советах тамтешні „специ від мистецтва" в комуністичній партії! Дотепер в Советах під пролетарською й ідеологічно „витриманою" музикою розуміли все, що мало бадьорий, марщовий характер — дарма, що цього роду музика тішиться неменшою популярністю: в буржуазній, капіталістичній, гнилій Европі і Америці! Або пролетарською музикою вважали т. зв. масові пісні, себто твори, в яких ідеологію і пролетарщину висказують живі слова, до яких ці пісні написані. (До речі, ці „масові пісні" двоєвого характеру: або імітуючі характер народних пісень, або в стилі найдешевших вуличних „частушок", не мають найменшої музичної вартости і значення). Але ще нікому не вдалося — і, як згадано вище, нікому й не вдасться — передати пролетарську, большевицьку ідеологію чистою, абсолютною музикою, у формі симфонії, чиякогобудь твору без слів, як і навіть не вдалося музичними звуками передати ідеологічний зміст слів чи дії усього цього музичного сміття т. зв. масової та благонадьожної советської музики.

Композитори П р о к о ф є в, Шостакович і Хачатуріян є музичними творцями у повному розумінні цього слова, геніяльно талановиті, оригінальні й справжні майстри музичного мистецтва. Їх твори недаром є власністю цілого культурного світу, бо те, що вони зуміли в них сказати, є цінне й цікаве для всіх знатоків й любителів музики. Теперішний приказ писати музику „пролетарську" й „ідеологічно витриману" ставить їх в положення без виходу тому, що вони — не шарлатани, а справжні мистці, які вповні свідомі факту, що пролетарської музики — травестуючи вірний вислів — „не було, нема й бути не може".

Серед безлічі дивоглядів й безмежних нісенітниць, які є за „Залізною Завісою", ця „чистка мистецтва" і згаданий комунікат Центрального Комітету Комуністичної Партії є правдивим вершком наївности, ігнорації й безглуздя.



СТАНЕ СКОРО АМБАСАДОРОМ У ВАШИНҐТОНІ. — Це сер Оливер Френкс, професор Оксфордського університету, років 43, який незабаром прибуде до Вашингтону як новий британський амбасадор. Він має бути експертом від Пляну Маршала.

Роман Немир.

Українці Франції в боротьбі з німцями

Гостинна Франція дала після першої світової війни притулок і працю багато-тисячній масі української політичної й заробітчанської еміграції. Живучи в демократичній державі, українці мали змогу не тільки забезпечити своє матеріяльне існування, але й повну свободу розвивати своє національно-громадське й культурне життя. Ще задовго до другої світової війни повстав на терені Франції ряд різних українських установ і організацій, на чолі яких вибився „Український Народний Союз" — наймолодший з усіх, що в останніх роках перед війною згуртував у своїх рядах майже все свідоме й активне соборницьке українство Франції.

Цьому „Союзові" припала важка й відповідальна роля очолювати українські емігрантські маси Франції в часі другої світової війни.

Французька кампанія 1939-1940 рр.

Вже у перші тижні війни, у вересні, 1939 року, сотні членів „Українського Народнього Союзу у Франції з усіх кінців Франції зголосилися до чинної військової служби й по перевишколі пішли, в рядах французької Чужинецької Леґії, на фронт боронити Францію перед грізною навалою німецьких г р а б і ж ників Гітлера.

Доплив українських добровольців до французької армії припинив у листопаді-грудні цього ж року польський еміграційний уряд, який добився у французького уряду, свого военного союзника: 1) дозволу мобілізувати на терені Франції до своєї армії усіх своїх громадян, в тому числі й українців з Галичини й Волині, і 2) заборонити французьким вербунковим станицям приймати українців.

З таким станом речей не могла погодитися Управа „Українського Народнього Союзу" й розпочала з польським урядом запеклу боротьбу за національне „я" української еміграції. По довгих зусиллях і різних заходах перед французькою владою з підтримкою заокеанських українців, при гідній і однодушній постаті всього свого членства, що помимо масових арештувань і концтаборів рішуче відмовилося йти в польську армію, удалося Управі УНС у Франції цю важку боротьбу виграти. Французький уряд признав за українцями право вільного вибору: йти до польської еміграційної армії або до французької Чужинецької Леґії. Користаючи з цього права, українські добровольці масово голосилися до французької армії, куди їх приймали на основі посвідок, видаваних Секретаріятом Союзу. Через канцелярію „Українського Народнього Союзу" в Парижі перейшло понад сім тисяч фізично найздоровших українців, з яких пять тисяч, визнаних здібними до зброї, підписало на час війни контракт військової служби в Чужинецькій Леґії.

В її вкладі, як окремі похідні полки, брали участь у всіх великих боях французької армії з німецькою навалою за Фляндрію, під Седаном і над Сомою (місяць травень, 1940), а відтак над Марною, Сеною, Люарою й Сомою (червень, 1940), залишаючи на полях боїв сотки вбитих і важко ранених. Велика кількість українських добровольців попала теж до ворожого полону.

Такою ціною платили українці Франції за її гостинність.

У французькому „резістансі".

Перший етап війни Франція програла й її територія попала під жорстоку німецьку окупацію. Французи почали організувати підпільну боротьбу т. зв. „резістанс" з німецьким наїздником, до якої закликав їх генерал де Ґоль, що з Лондону кермував боротьбою за визволення Франції.

Боротьба ґоллістів у краю невпинно розгорталася й урешті в літі 1944 року вилилася в могутнє всенародне повстання проти німців. І в цьому повстанні взяли активну участь у рядах Французької Армії Спротиву (Ф.Ф.І.). Члени українських „Просвіт" в Мо, в Брієноні, в Клермон-Феррані, в Кульоміє й сотні українців на провінції й у Парижі взяли зброю й нарівні з французами боронили свободу країни, в якій жили.

Одним із таких був довголітній член „Українського Народнього Союзу" („Просвіта" в Біянкурі — на передмісті Парижа) бл. п. Михайло Мартинюк, що в рядах французької підпільної бойової організації виконав низку сміливих атентатів на високих німецьких старшин у Парижі, брав участь в очайдушних нападах на німецькі транспорти й склади зброї та муніції, у зриванні залізничних мостів, рейок і т.п. В лютні, 1944 року, судив його й його 25 товаришів німецький военний трибунал у Парижі й засудив усіх на кару смерти. Всіх їх розстріляли німці у форті Монт-Валерієн під Парижем.

Цей форт є сьогодні святинею паломництва для всіх французів, бо в ньому спочивають кістки тисячів французьких мучеників-борців за визволення Франції, а між ними й кістки українця Михайла Мартинюка, члена „Українського Народнього Союзу" у Франції.

Врешті 22 січня, 1944 року арештували німці в Парижі й голову „Українського Народнього Союзу", видатного українського діяча й журналіста, Олексія Бойкова, що просидів три місяці в злопамятній вязниці у Френ під Парижем, з якої вивезено його до вязниці в Берліні, де він пережив усі страхіття німецького вязничного режіму. По розвалі Німеччини вернувся до Парижу фізично знищений, з підірваним назавжди здоровлям.

Курінь ім. Івана Богуна.

В серпні, 1944 року приїхало на терен Франції кілька бойвих, по свойому складі українських, частин, що їх разом з московськими й козацькими подібними ч а с т и нами привезли для боротьби з французькими „терористами". Українські бойові частини вже з першого дня свого побуту у Франції перейшли в ліс на бік французьких повстанців, вибиваючи німецьку залогу в місцях свого постою.

Однією з таких частин був український батальйон під командою от. Глоби, що оперував проти німців у департаменті Горішньої Соми. Перейшовши до французьких повставців з усією модерною зброєю, запасами муніції й багатим обозом, віддав велечезні послуги повстанчій армії, доказом чого є факт, що команда, як і всіх старшин цього куреня, що в лісі прийняв назву куреня ім. Богуна, а між французами був знаний, як "BUK" (Bataillon Ukrainien) нагороджено французьким Военним Хрестом 1939-1944 з бронзовою зіркою.

В тексті відзначення командира куреня от. Глоби, читаємо таке:

„Командир У к р а ї нського Батальйону, що перейшов на бік повстанців 27. 8. 1944, забіраючи з собою своїх людей, їх зброю й увесь матеріял, з надзвичайним поривом провів численні атаки проти німецьких транспортів, в чаві яких полягло багато сотень ворогів, а саме 30 серпня в Семадон, 1 вересня на шляху ч. 70 і в Мальвіллер, 2 вересня в Меліні, 6 вересня в Невель-Ле-Се, 7, 8 і 9 вересня в Конфрактурі".

Курінь ім. Тараса Шевченка.

В цьому самому часі й у подібних умовах діяв на терені департаменту Ду у Східній Франції другий український курінь, що, як і попередній, перерізав німецьку залогу й перейшов до ф р а н ц у з ь к и х повстанців, де прийняв назву українського куреня ім. Т. Шевченка. Куренем командував б. сотник української армії УНР Негребецький.

За час своїх дій виконав курінь самостійно такі бойові операції:

31 серпня, 1944 року, знищив велику німецьку транспортову валку на шляху Вальдагон-Безансон і захопив у свої руки, попри велику кількість военного матеріялу, похідну канцелярію й архіви 30 дивізії СС-ів. Посідання цього архіву дозволило пізніше французьким повстанським частинам і регулярній армії виконати низку важливих операцій, що довели до здобуття міста Безансону, дуже важливого стратегічного пункту.

5 вересня третя сотня куреня під командою хор. Федорова звільнила з важким боем місто Понтарліє й узяли в полон пятьсот німців.

9 вересня звільнив курінь містечко Дамблен.

1 вересня третя сотня хор. Федорова звільнила з німецької засідки одну сотню Французької регулярної армії, що, обложена з усіх сторін переважаючими німецькими силами, була б без української рішучої й твердої бойової інтервенції, цілковито знищена.

Крім цього брав курінь ім. Шевченка участь у цілому ряді важких боїв у сполуці з французькими повстанцями, а вітак з частинами регулярної армії вже на фронті в горах Воґезах.

Французьке вище командування високо оцінило бойову якість Шевченківців, нагороджуючи їхнього командира й усіх старшин високими военними відзначеннями.

Відділ пор. Круковського.

В цьому самому часі діяла на терені західної частини Середньої Франції невелика група українських партизан, силою около сорок чоловік, що її зорганізував і нею командував пор. Осип Круковський, член „Українського Народнього Союзу у Франції" й довголітний голова українського Товариства „Просвіта" в місті Санс, який брав уже участь у рядах французької Чужинецької Леґії в боях французької армії в 1939-40 рр.

Група, хоч і невелика числом, зуміла сміливими нападами на німецькі транспорти роздобути для себе прегарне озброєння й зробити послуги французьким повстанцям у боротьбі з німцями.

Найкращим свідоцтвом бойової вартості цього українського відділу є факт, що команданта цієї частини, п. Круковського, хліборобського робітника, за заслуги в боях з німцями піднесла к о м а н д а Французької Армії Спротиву (Ф.Ф.І.) до ступеня поручника.

Українці Франції в боротьбі за Україну.

Кілька сотень найсвідомішого активу „Українського Народнього Союзу у Франції" зуміло у военний час передертись через усі кордони й пробитися на рідні українські землі. Більша їх частина згинула в збройній боротьбі з німецьким наїздником на широких українських степах, як невідомі борці Української Національної Революції.

Згадаймо зпоміж них бодай тих, про геройську смерть яких на службі Україні маємо певні відомості.

Дарка Гузар - Чемеринська згинула під німецькими кулями в золотоверхому Києві в кінці 1941 року.

М. Сціборський, Ярослав Тутко, Олекса Бабій, Пасіка, Володислав Малішевський і Клим Горбацьо згинули від німецьких куль у різних кінцях своєї Батьківщини.

(„Новий Шлях").

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ПАРТИЗАНИ ВИВОЗЯТЬ ГРЕЦЬКИХ ДІТЕЙ.

Атени, 3. березня. — Радіовисильня большевицьких партизанів сьогодні повідомила, що большевики вивозитимуть зі захоплених ними теренів всіх дітей у віці від 3 до 14 років у „безпечне місце" до Югославії, Польщі, Чехословаччини і Румунії. 7,488 дітей з північної Греції вже мали бути вивезені до цих большевицьких країн, де їх будеться виховувати на новітніх большевицьких яничарів.

ЗАКЛЮЧЕНО БРИТАНСЬКО-ФІНСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНИЙ ДОГОВІР.

Лондон, 2. березня. — Британська Торговельна Рада сьогодні повідомила про заключення торговельного договору з Фінляндією, стверджуючи „постійне виправдання товарової виміни між обома країнами". Фінська торговельна делегація перебувала в Лондоні від 16. лютого.

З ЖИТТЯ УКРАЇНЦІВ В БЕЛЬГІЇ

(За „Вістями").

КОНФЕРЕНЦІЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ФІЛІЇ УДК.

Відвідини сотн. Яремовича.

В неділю, дня 4 січня 1948 р. відбулася в Брюселі конференція представників 15 Філій УДК в Бельгії. Завданням її було при співучасті передових діячів з цілого краю перевести критичну оцінку піврічної діяльности, обговорити можливі недоліки та намітити напрямні дальшої праці. Ця третя впродовж півріччя ділова конференція була черговим доказом дуже активної діяльности УДК в Бельгії та стане дальшим етапом до ще більшого поширення й поглиблення культурно-допомогової праці.

Конференцію відкрив голова УДК п. К. Мулькевич, привітав присутній громадський актив, а зосібна гостя сотн. Яремовича, директора УЦДБ і члена Канадійської Допомогової Місії в Европі та відпоручників Науково-Освітної Секції при УДК в Бельгії. Коротко з'ясувавши ціль конференції голова подав огляд праці й осягів УДК на зовнішньому відтинкові.

Діловий звіт з піврічної діяльности УДК зложив секретар п. Я. Пришляк.

Переконливу вимову творчих зусиль мав звіт скарбника з стану каси та фінансових оборотів. Одна позиція впливів 63,000 б. фр. за членські вкладки засвідчує достаточно прокарність, дисципліну й обов'язковість членства та вагу доцінювання національної інституції.

Найважніший доклад, бо програмового характеру на найближчу мету, виголосила дир. Іванна Петрів — про потребу й можливості організації рідного шкільництва.

Ряд дуже цінних думок, критичних уваг і практичних вказівок на майбутнє кинув у своїй змістовній промві сотн. Яремович.

Жива дискусія, що розвинулася, мала творчо-позитивний характер.

У висліді одноголосно одобрено предложені резолюції.

КОНЦЕРТ СПІВАКА ВАСИЛЯ ТИСЯКА ТА КОМПОЗИТОРА ЮРІЯ ФІАЛИ

Українська й бельгійська громадськість мали приємність вітати в концертах 25-го й 28-го грудня минулого року, 1-го й 4-го січня року біжучого славного українського співака Василя Тисяка, що прибув з Парижу, і молодого композитора Юрія Фіалу, що є відомий місцевим музичним колам завдяки своїй безупинній творчій і концервото-піяністичній діяльності.

Турне, влаштоване УДК в Бельгії, під патронатом „Конфедерації Християнських Синдикатів", по місцях найбільшого скупчення українських вуглекопів, як Буа де Люк, Шарлеруа, Льеж, Монс, а на закінчення, Брюселя, мало на меті запізнати широкі верстви нашого робітництва з найвизначнішими творами світової й української вокально-музичної літератури. Не меншу вагу відіграли і моменти необхідности ознайомлення бельгійської авдиторії з нашими найвидатнішими мистцями-професіоналами, з красотами й усіма оригінально-специфічними рисами чудової української пісні.

Саме під знаком культурно-мистецького зближення громадськостей української з бельгійською й відбулися ці артистично-мистецькі демонстрації, що становлять певний етап у розвитку духового життя української еміграції на теренах Бельгії.

Наdиво різноманітний, але виняткове добірний, репертуар, що йому може позаздрити кожний концертант, складався з шедеврів музики італійської, французької, німецької ет ц. ет ц. І поруч із загально-відомими аріями з „Тоски" Пуччіні, „Манон" Массене або „Баркаролею" Шуберта, наші рідні „Садок вишневий коло хати" Лисенка, „Ой, вербо, вербо" Людкевича або „Синя чічка" Гайворонського звучали не менш гарно й переконуюче. А такі речі, як „Без тебе, Олесю" Лисенка або „Ой у полі тихий вітер віє" Лятошинського можуть бути сміло віднесені до перлин всесвітньої вокальної літератури.

А. Кішка.

МАНІФЕСТАЦІЯ ЧУЖИНЦІВ НА ЧЕСТЬ УКРАЇНИ

Неділя 30 листопада була „українським днем" парохії Веевайде брюсельського передмістя Андерлехт. Заходами о. Роберта ван Кавелярт-а, бенедиктинця східнього обряду, місцева філія старої й добре знаної фламандської культурно-освітньої організації „Давідсфондс", зорганізувала ранком Службу Божу східнього обряду, яку відправив о. Р. ван Кавелярт. Свою довшу проповідь присвятив о. Р. ван Кавелярт історії української Церкви, а зокрема звернув увагу численно присутних в церкві вірних бельгійців на нинішнє мученичє положення Церкви в Україні.

Вечером того пам'ятного дня відбувся концерт з програмою українських пісень й народних танків зі вступним довшим відчитом о. Р. ван Кавелярта. Отець ван Кавелярт після вступних слів п. Стегена, секр. Філії Давідсфондс, в понадгодинному відчиті представив широко й живо, зі запалом і основним знанням теми, історію українського народу та його змагання за незалежність.

Український хор з Лювену під орудою інж. Симка виконав ряд українських пісень, за які публика нагородила виконавців одушевленими оплесками.

Зокрема пописалася танкова група під кермою студ. Синюка. Його сольо „Чумак" та особиста креація й сольове виконання студ. Гладуна, поза мальовничими груповими „Запорожцем" і „Катериною" — без перерви викликали заклики публики до повторення

В імені українців подякував інж. Кішка організаторам за вияв стільки шляхотної і щирої симпатії фламандців супроти України. Інж. Кішка зокрема підніс факт давних приятельських і вже багатих позитивними вислідами взаємин бельгійців і українців; м. ін. згадав про заклик зперед 35 років до бельгійського духовенства великого Митрополита Шептицького. Коротка промова інж. Кішки у фламандській мові зробила на публику дуже симпатичне враження.

На закінчення того вечора о. Р. ван Кавелярт звернувся до публики ще раз такими словами: „...Пан Кішка перед хвилиною сказав, що Україна впродовж своєї історії дала безліч прикладів своєї звязи й тяготіння до цивілізованого християнського заходу в боротьбі проти загрозливого сходу... Значить, вікова й нинішня боротьба України ведеться не лише за її власне збереженя, але ця боротьба є ведена в однаковій мірі також в обороні загроженого Заходу, а тим самим і Бельгії. Тому я апелюю до вас, щоби ми від нинішнього дня не лише розуміли положення українців і співчували їм у їхніх нервіних змаганнях, але щоби ми від нині їхню бортьбу вважали своєю і в ній чинно, не чекаючи довше, єднались з українцями!"

ВИСТУП УКРАЇНЦІВ НА МІЖНАРОДНЬОМУ ФЕСТІВАЛЮ КОЛЯДОК.

Відома зі своєї гуманітарної діяльности на міжнародньому полі організації ІМКА влаштувала в навечер'я Христового Різдва а найлюднішій площі Брюсселі Фестіваль колядок. Імпрезі патронували найвищі урядові особи в Бельгії. До участі у виконанні програми зопрошено теж українців. Українське ім'я і культуру гідно зарепрезентував на тім фестівалю популярний та многозаслужений уже в Бельгії громадський хор з Лювену, під орудою мистця-диригента інж. С. Симка. Наш хоровий мішаний ансамбль відспівав 3 колядки: „Нова Радість", „Іде Звізда Чудна" і „Днесь поюще".

На тлі виступу других національностей, бельгійців, англосасів, поляків, естонців і інших українська група пописалася якнайкраще.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. С.



ВСІ ПРИ РОБОТІ!—Зправа це миссис Рендер Бреддлі з Шікаго з наймолодшою донечкою на руках, яка щойно народилась і як така має право до відпочинку... Шестеро інших дівчаток мусять замолоду привикати до роботи та вчитись мамі помагати. На картині мама дає їм лекцію, як треба прасувати. Попробуйте зі своїми донечками чи внучками!

Сонце сходить

(Докінчення зі стор. 2-гої)

до нього злякані очі, він побачив, що жінка була вродлива.

Вона прошепотіла:

— Пустіть, не бийте...

Він не слухав її. Він стиснув її й захоплено поцілував у розтулені, щоб просити, губи. Вона пручнулась і вирвалась, охоплена інстинктом самозбереження. А коли глянула на його розкуйовджену постать у куцому пальті, то засміялась і мовила, заспокоївшись:

— А вже й старий...

Він мовчав. Тоді вона взяла свого кошика з накопаною картоплею, мовила — спасибі! — і зникла за парканом.

Володимир Петрович стояв серед городу. Просто перед ним танула сиза мла й у первісній величі сходило сонце.

1924. (Кінець).

Шукають своїх рідних

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку листа **доконче** подати під яким числом в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи дресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУА ДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

12,724 Михайлицький Івана, Михайла, Иосифа і Марії з с. Богутина (Золочів) від Снилик Евгена.

12,725 Шеліг Теодора відЯсіновський Евстахія учитель з Ігровиці(Тернопіль).

12,726 Кондзельська-Качур Пелагії з с. Лісок (Камінка Струмилова) від Басараб Дмитра с. Теклі.

12,727 Дрантюк Максима з с. Дітківці (Броди) від Галенда Івана.

12,728 Курч Василя і Михайла, Косич Василя і Марії зам. Фурдич Евфрозини від Вихованок Катерини з с. Стрільбич (Старий Самбір).

12,729 Кревних Мисак (Мицак) Марії, Станислава, Бронислава, Олеасандра, Степана з с. Гаї Старобрідські (Броди) від Мицак Параскевії зам. Мартинюк.

12,730 Чемерис Теодора і Василя з с. Рівно (Лісько) від Чемерис Івана.

12,731 Глух Івана з с. Конюх (Бережани) від Андрушків Анни зам. Червінська.

12,732 Москаль Миколи з с. Вільхова (Лісько) від Москаль Антона.

12,733 Пудлик Катерини з с. Глубна (Березів) від Пудлик Меланії.

12,734 Завада Івана з с. Гнаткович (Перемишль) від Качмар Емілії.

12,735 Комарницький Івана з Турки від Ярема Антона.

12,736 Масдяк Степана з с. Мітковичч (Самбір) від Костик Ольги.

12,737 Коваль Дмитра з с. Дошно (Сянік) від Хань Юрка.

Голоситись на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661
Philadelphia 5, Pa.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Милвил, Н. Дж. — Коляду з Милвил доповнити такими жертводавцями по $5: А. Мінкевич, Гр. Замойський, а по $1: Ю. Прохович, В. Купер, І. Паращинець.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 4. березня 1948 року помер у 62. році життя

ЮРКО ДОВГОПОЛИЙ,

член Тов. Січ, від. 170 У. Н. Союзу в Джерзі Ситі, Н. Дж.

Покійний походив зі села Яворниця, пов. Тернопіль, Зах. Україна. До Тов. і Союзу вступив у 1913 році. Полишив у смутку жену Марію, дочки Стефанію Кіген і Ольгу Стоймекер.

Похорон відбудеться 8. березня з похоронного заведення І. Ковальчика, 129 Grand St., до церкви св. Петра й Павла при Грін і Сосекс ул., Джерзі Сиві, Н. Дж. — В. Й. П.!

ТАРЗАН, ч. 1798. Вирваний з рук смерти.



Коли ватажок був уже готовий вбити безборонну Нкіму...



...Тарзан злетів наче сливка з дірева.



Крас упав на землю з одвореними раменами.



Пан нетрів вхопив свого раненого приятеля.